Posudek na bakalářskou práci
Šárky Svobodné

Sovětská anexe a okupace Estonska

Bakalářská práce Šárky Svobodné se zaměřila na problematiku různících se interpretací vývoje estonské situace po anexi v létě roku 1940. Téma je rozděleno do dvou hlavních částí, z nichž první sleduje vlastní texty, jež jsou objektem interpretace, zatímco druhá se zaměřila na odlišnosti kolektivní paměti a kultury vzpomínání v estonském a ruském případě, což ilustruje ukázkou mediálně známého sporu o tzv. bronzového vojáka v Tallinnu. Práce prokazuje zvládnutí a promyšlení dosti obsáhlého materiálu, je napsána sdělně a nevykazuje pozorovatelný výskyt dnes tolik běžných jazykových zvěrstev.

Hned na začátek bych ovšem zmínil, že čtenář naráží na jistou koncepční nejasnost, resp. jistý rozpor mezi názvem a obsahem, který se posléze projevuje i v dalším textu. Pokud je práce o interpretacích, měla by se tak jmenovat, název však jednoznačně sugeruje předmětové pojetí, tj. autorka se chce zabývat problematikou sovětské anexe a okupace Estonska. Interpretace zmíněných událostí by samozřejmě měla mít v práci své místo i pokud by tato byla předmětově zaměřena, pokud však její druhá část spojuje téma s kulturou vzpomínání, je evidentní, že se práce měla jmenovat jinak.

Nejde přitom o banalitu, což se projeví hned po přečtení první strany, kde autorka tvrdí, že: „Úkolem historiků je sice popisovat minulé události, dávat je do souvislostí a vysvětlovat je co nejobjektivněji, to se ovšem nikdy neobejde bez interpretace, která je nutně pouze deformovaným obrazem skutečnosti.“ Proč by měla být každá interpretace deformací, pokud, neobejdeme-li se bez interpretací, objektivní skutečnost vlastně není? Jsou asi lepší nebo horší interpretace, ale žádná z nich nebude skutečností. A pustíme-li se na tenký led konstruktivistických přístupů, jak poznáme, že jsou horší práce „historiků ve službách totalitního státu“ než práce historiků (jak koneckonců autorka sama dobře ukazuje na sporech kolem prací Magnuse Ilmjärva), kteří jsou ve službě svého národního státu? Za jistých okolností můžeme „propagandistické“ a „státotvorné“ autory naházet do jednoho pytle, protože typologicky jsou totéž, liší se jen momentálním politicky konvenujícím názorem.

Pokud je práce o interpretacích, pak se také primárními prameny stávají tyto interpretace a nikoliv dokumenty – nahloédneme-li do seznamu literatury, pak jako primární prameny vystupují dva „klasické“ dokumenty, které však z hlediska práce mají v zásadě vedlejší charakter, zatímco „primární interpretace“ jsou velmi podivně rozděleny na „rusky psanou literaturu“ a „ostatní literaturu“.

Podle mého mínění jedním ze zdrojů koncepční slabosti práce je i to, že autorka honí mnoho zajíců najednou – práce má celkem 60 normostran a pokouší se spojit v sobě dvě věci – interpretaci historiografie a problematiku kultury vzpomínání, ale toto spojení nefunguje. Stejně tak by asi bylo dobré definovat, co se rozumí nejen anexí, ale i okupací – ta trvala několik desítek let a jako taková obsahově převyšuje možnosti bakalářské práce (pokud ta není třeba zaměřena na srovnání obrazu sovětského Estonska v učebnicích – viz s. 37).

Koncepčně je tedy práce svému tématu ještě hodně dlužna a její promyšlení si zasloužilo více úsilí, než „rešeršně kompilační metodu“, sémantický rozbor, jehož jsem v práci mnoho nenašel, ani banální tvrzení, že k „porovnání různých interpretací použiji metodu komparační“. Je to přitom škoda, protože v dílčích pasážích autorka prokazuje analytické schopnosti, vidění věcí v souvislostech i schopnost koncepční podněty vnímat. S ohledem na to uznávám text jako splňující nároky kladené na bakalářskou práci a navrhuji hodnocení velmi dobře.

Jiří Vykoukal

V Praze dne 8.6.2011